

מטעמי תורת זילים

פרשת וילך – חסרונו של אור הירח

משה רבינו הצטווה לסמוך את ידו על יהושע על מנת לתת לו מהודו שנאמר "ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו: והעמדת אתו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה וצוית אתו לעניניהם: ונתתה מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל" (במדבר כז, יח - ט). והטעם בזה, לפי שמשה רבינו פניו היו כפני חמה ואילו יהושע פניו היו כפני לבנה (רש"י במדבר כז, ט), וכמו שהלבנה מצד עצמה היא חשוכה ואין לה שום אור אלא כל אורה הוא מהשמש (ראה מדרש תלפיות: למחבר שבט מוסרי ענף יהושע ד"ה ילקוט משל) כך גם יהושע לא היה לו שום חלק בתורה מצד עצמו, אלא קיבל את כל התורה וכוה הנבואה (יערות דבש חלק א' לר' יהונתן אייבשיץ דרוש טו ד"ה ואם כן אלו, בניהו למחבר 'הבן איש חי' מסכת בבא בתרא עה ד"ה זקנים שבאותו הדור) ורוח החכמה ממשה רבינו (זוהר פרשת ויקהל דף רטו ע"א ד"ה פתח רבי שמעון, יערות דבש חלק א' דרוש טו ד"ה ואם כן אלו, בניהו למחבר 'הבן איש חי' מסכת בבא בתרא עה ד"ה זקנים שבאותו הדור) שהאיר עליו בחייו ואף אחרי מותו (זוהר פרשת חוקת דף קפא ע"ב ד"ה ואל מקומו שואף, זוהר פרשת וילך דף רפד ע"א ד"ה אלא קרא אמר) כפי שאמר לו משה רבינו "ויצו את יהושע בן נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך" (דברים לא, ט) (אור החמה' על זוהר פרשת וילך דף רפד ע"א מהרמ"ק).

יש להבין על פי זה, מדוע הירח השולט בשעות הלילה איננו מאיר מצד עצמו אלא כל אורו מגיע מהשמש אשר שולטת בשעות היום?

הלבנה קטרגה בראשית הבריאה ובעקבות כך הפסידה את אורה

כאשר ה' ברא את עולמו הוא יצר שני מאורות גדולים את השמש והירח שנאמר "ויעש אלקים את שני הגדלים" (בראשית א, טו). אולם היה שווה (זוהר השמטות הזוהרי ח"א סימן ג דף רנב ע"א ד"ה אמר רבי יצחק, פרקי דרבי אליעזר תחילת פרק ו', וכן בראשית רבה ו' אות א בדעת רבי סימון) והיו שניהם שקולים ומאירים כאחד (יתולעת יעקב חלק סתרי ר"ח ותפילותיו דף לג ע"א) ביום (נור הקודש לר' יחיאל מיכל בראשית רבה ו, ד ד"ה והטעם מבואר בזהר), על אף שגוף הירח לא היה גדול יותר ממה שהוא עתה (יתולעת יעקב חלק סתרי ר"ח ותפילותיו דף לג ע"א). וביום הרביעי לבריאה בו נתלו המאורות (ישער החצרי לר' דוד בן שמעון סימן נו בשם הרב יחלת בנימין), החל הירח לקטרג ואמר שלא יתכן כי שני המאורות ימלכו יחדיו. מיד ה' העניש אותו על הקטרוג וציווה עליו להמעיט את עצמו (גמי חולין דף ט ע"ב, זוהר השמטות הזוהרי ח"א סימן ג דף רנב ע"א ד"ה אמר רבי יצחק) ולמשול בלילה במקום ביום (נור הקודש לר' יחיאל מיכל בראשית רבה ו, ד ד"ה והטעם מבואר בזהר) ונקרא "המאור הקטן" שנאמר "ויעש אלקים את שני הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים" (בראשית א, טז) (גמי חולין דף ט ע"ב).

מיעוט הלבנה גרם לכך שאין הלבנה מאירה יותר (ורקנאטי פרשת בראשית ד"ה יועש אלקים את שני המאורות, פירוש מהרז"ו על פרקי דרבי אליעזר תחילת פרק ו' ד"ה הגדיל את האחד) כי נחשך אורה (אור החמה' על זוהר פרשת וישלח דף קסט ע"ב ד"ה ויתר יעקב לבדו), והיא מקבלת את אורה מהשמש (ורקנאטי פרשת בראשית ד"ה יועש אלקים את שני המאורות, פירוש מהרז"ו על פרקי דרבי אליעזר תחילת פרק ו' ד"ה הגדיל את האחד), וכפי שתקנו רבותינו בנוסח התפילה "קרא לשמש ויזרח אור ראה והתקין צורת הקבנה" (מתוך תפילת יוצר" של שבת קודש), "קרא לשמש ויזרח אורי" – שהשמש מזריחה אורה מצד עצמה, "ראה והתקין צורת הקבנה" – שהלבנה אין לה אורה משלה, רק יש לה 'צורה' המקבלת את אור השמש (ורבינו בחיי פרשת בראשית פרק א, יד ד"ה יעיד הפשט מהי אמנם לדעתו רק לגלגל החמה האיר בראשית עי"ש), ולעולם אין הירח מאיר אלא מאור השמש. וכאשר השמש שולטת ביום אזי הירח לא שולט, וכאשר השמש נאספת ושוקעת אזי הירח שולט. ושניהם נעשו כדי להאיר על הארץ (זוהר פרשת ויחי דף רלו ע"ב ד"ה יהודה אתה יודוך).

והטעם שהי' יתברך העביר את הירח למשול בלילה, לפי שהוא יתברך צפה שלא יתקיים העולם כאשר ימשול החושך לבדו בלילה בהיותו מכוח שורש הרע ומתגברים בו תוקף הדינים עד שכמעט שלא יכול העולם להתקיים. ומצד שני אי אפשר לעולם בלא חושך כלל, כי גם מדרגת הרע הוא צורך גדול בעולם לתקון הטוב, עבור כוח בחירתו של האדם. לכן הוא יתברך שם את הירח למשול בלילה, כדי שיהיה העולם מתקיים במדרגה ממוצעת, היות שהירח מתגבר על החושך בחציו הראשון של החודש עת שהוא מתמלא, וכנגדו החושך מתגבר בחציו השני של החודש בו הירח נחסר. וכך הירח חוזר פעם אחר פעם מידי חודש, ויש בו שני הפכים. ודבר זה היה טובה לעולם, אלא שלבנה נמשך מזה רעה שהיא לפני כן היתה מושלת ביום ולאחר מיעוטה הוקבע ממשלתה בלילה ונכנסה לתחום החושך, ועל ידי כן החושך גם מטיל בה פגם ו'זוהמת הרע' בימי התמעטות אורה (נור הקודש לר' יחיאל מיכל על בראשית רבה ו, ד דף לג ע"א טור א ד"ה והטעם מבואר בזהר) והיא נעשית מקור יניקה לסי' (זוהר פרשת פנחס דף רמח ע"ב ד"ה ואי לאו דהוה מיעוטה) וראש ל'ממשלת השועלים' (זוהר חדש' שיר השירים דף פז ע"א ד"ה אמרה סיהרא, מגיד מישרים' פרשת בראשית ד"ה וענין קטרוגא דלבנה) כלומר לחיצונים' (מגיד מישרים' למלאך המגיד של ר' יוסף קארו פרשת בראשית ד"ה וענין קטרוגא דלבנה).

ומה שלא נברא כך מתחילה שהירח יהיה בלילה, כי כל הבריאה נבראה לדעתה והירח שהוא משורש הטוב לא התרצה מתחילה להידבק בזוהמת החושך הרע. לפיכך ה' ברא את השמש והירח שווים במדרגתם ושניהם ביום, וכאשר קטרג הירח שאי אפשר לו למשול יחד עם השמש כי אין שני מלכים בכתר אחד, בזה כביכול הוא 'בחר' לעצמו את זמן הלילה. אז אמר ה' לירח 'שימעט' את עצמו, וכונתו שילך ממקומו בתחום היום אל מקומו בתחום הלילה ושם ממילא יתמעט אורו כדי שלא תתבטל מדרגת החושך. ואף שמאז רצה הירח לחזור לתחום היום באומרו שהוא מוחל על חלקו ביום כלפי השמש להיות לה לבדה כבוד הממשלה ביום וכך לא ישתמשו שני מלכים בכתר אחד, לא השיבו ה' יתברך למקומו הראשון כי היה צורך בו בממשלת הלילה לתיקון העולם, ורק השתדל לפייסו בכל מיני פיוס כדי שמעצמו ימחול טובתו כלפי תיקון העולם. אך הוא לא התפייס, מפני שרעתו רבה מצד זוהמת פגם החושך הנדבק בו (נור הקודש לר' יחיאל מיכל בראשית רבה ו, ד דף לג ע"א טור א ד"ה ומה שלא נברא כך) מאמצע החודש והלאה, שאז לוקחים 'החיצונים' מעט מעט מאורו עד שלוקחים ממנו את כולו, ומחדש אותו הקב"ה שוב בחודש הבא (יסעמי המצוות' למהר"ו על ילקוטי תורה: של האר"י ז"ל פרשת ואתחנן ד"ה בענין מקרא).

הקרבת קרבן השעיר בראש חודש מונע את קטרוג הלבנה

בשביל למנוע את קטרוג הלבנה ציוה הקב"ה להביא בראש חודש שעיר חטאת לקרבן, ואז על ידי שהסטרטא אחרא נהנה בשעיר שקיבל הוא עוזב את הקדושה (וזהו פרשת פנחס דף רמח ע"ב ד"ה ואי לאו דהוה מיעוטא) וכוח הרע שהיה נמשך אחרי הלבנה פורש ממנה והיא יכולה להידבק בטוב (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי פרק יג דף סח ע"ב ד"ה ונוסף גם הוא) ומתפייסת דעתה של הלבנה על שלא ניתן לה רשות לחזור להאיר ביום, כי קרבן השעיר מטרה אותה ויש לה תנחומים. ואף כי מכל מקום היא נשארת פגומה לפי שעה בתחום החושך, עם זאת אין היא מקפידה כל כך ומוחלת על חלק זה מפני תיקון העולם עבור רצונו יתברך, וזה לאחר כל הפיזסים שכבר ניסה לפייסה (נור הקדוש' בראשית רבה ו, ד דף לג ע"א ד"ה באמת יש בענין זה) כמו מה שנתן לה את הכוכבים שייצאו עמה למשול בלילה ויהיו נכנסים עמה בשעה שהיא נכנסת בבוקר (בראשית רבה ו, ו) ובזה ה'רבה את צבאה (נור הקדוש' בראשית רבה ו, ו ד"ה הכוכבים נכנסים). ואין פיוסה בה על מיעוטה במקום ממשלת הלילה כי בעצם היותה שם וודאי היה מן הראוי למעטה, כי באה בתחום של החושך (נור הקדוש' בראשית רבה ו, ד דף לג ע"א ד"ה באמת יש בענין זה).

לכן הקב"ה ציוה להקריב בראשי חודשים דווקא קרבן 'שעיר' ולא פר או כבש כפי שנאמר "וְנִסְפְּקֶהָ חֲצִי הַחֵיָן יִהְיֶה לְפָר וְשְׁלִישֶׁת הַחֵיָן לְאֵיל וְרִבְעִית הַחֵיָן לְכֶבֶשׂ יְנֹן זֹאת עֶלְת חֲדָשׁ בְּחֻדְשׁוֹ לְחֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה: וְשֹׁעֵר עֲזִים אֶקְדָּה לְחַטָּאת לְה' עַל עֶלְת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְפְּו" (במדבר כח, יד – טו) כי החיצונים נהנים יותר בקרבן שעיר לפי שהוא 'מִיָּנִים' ו'מִצֵּא מִיָּן אֶת מִיָּנוּ וְנִעוֹר' (מצודת דוד להרדב"ז מצוה קכ ד"ה ס' הוזהר), וכך גם נקראים השדים כפי שנאמר "וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זְבַחֵיהֶם לְשַׁעֲרֵם אֲשֶׁר הֵם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם חֲקֵת עֹלָם תִּהְיֶה זֹאת לָהֶם לְדֹרֹתָם" (ויקרא יז, ז) (רמב"ן ורש"י בויקרא יז, ז) וכן נאמר "וְשֹׁעֲרֵימָּה יִקְדָּו שָׁם" (ישעיה יג, כא) (רש"י ישעיה יג, כא). ומשנחרב בית המקדש ואין קרבן שעיר להיקרב, אז יש תיקון לירח על ידי קריאת התורה בפרשת קרבן השעיר בראשי חודשים מדין "וְיִנְשָׁלְמָה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ" (חושע יד, ג) (נור הקדוש' בראשית רבה ו, ד ד"ה והטעם מבואר בוזהר, ד"ה זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי פרק יג דף סח ע"ב ד"ה ונוסף גם הוא).

תקופת מיעוט האורה של הלבנה מידי חודש מהווה חיזוק לסטרטא אחרא. ועל זה בא שעיר לכפר (וזהו פרשת פנחס דף רמח ע"ב ד"ה איהו אתהני) כפי שאמר ה' "שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח" (ראה גמ' חולין דף ס ע"ב) (מצודת דוד' מצוה שפז ד"ה ואתה המעיין העמק, 'קול בוכים' לר' אברהם גלאנטי זצ"ל דף ח ע"א) וכעין זה הוא גם בעולמות העליונים בכל חודש, שמיכאל שר החסד וגבריאל שר הגבורה נלחמים במשך שבעה ימים קודם ראיית הלבנה בראש חודש עם כת 'המקטרגים' שהם ס"מ וחיליו על המיעוט שנגרם ללבנה. וביום השביעי שהוא ראש חודש, שר הגבורה מכניע את כוח המקטרג ועוזריו, ושר החסד שהוא הכהן הגדול למעלה מביא את השר הגדול הנקרא שמשעאל ששלמד זכות על עשו ומקריבו כדמות 'קרבן שעיר' במזבח העליון ('קול בוכים' לר' אברהם גלאנטי דף ח ע"א ועיי"ש, 'זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי פרק יג ד"ה ונדע הקטרוג) ואז נעשה נחת רוח לפניו יתברך, עד בא זמן הכליון שנאמר בו "וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אִשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִקְהָה וּבֵית עֶשָׂו לְקֵשׁ" (עובדי א, יח) (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי פרק יג דף סח ע"ב ד"ה ונדע הקטרוג).

לכן בכל ראש חודש עת שמתחדשת הלבנה, הצטוו ישראל לסייע בארץ על ידי עשיית פעולת הקרבת השעיר שמכניע את הטומאה, עד שתתמעט לגמרי במשך הדורות (שלי"ה הקדוש' תורה שבכתב פרשת ראה ד"ה הואיל ואתה לידך), כי שעיר של מטה הוא כנגד 'שעיר' של מעלה (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי פרק יג דף סח ע"ב ד"ה ונדע הקטרוג). ומשום כך אומרים בראש חודש 'הלל', כי משבחים ומהללים את הבורא על ההצלה מהמקטרג בראש חודש (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי פרק יג ד"ה ונדע הקטרוג). ועל ידי השעיר ניצלים גם בארץ מה "שֹׁנְא" הוא הסטרטא אחרא (מצודת דוד' מצוה שפז ד"ה ואתה המעיין העמק, 'שלי"ה הקדוש' תורה שבכתב פרשת ראה ד"ה הואיל ואתה) ו'מגרשים' אותו (ילקוט דוד' פרשת פנחס ד"ה 'כמו שבר"ח צריך להקריב' מהמקובלים עיי"ש) כי נותנים לו שעיר אחד שיטול בו את חלקו ולא יקטרג (מצודת דוד' מצוה שפז ד"ה ואתה המעיין) וזהו מה שאומרים בתפילת מוסף של ראש חודש "רִאשֵׁי חֲדָשִׁים לְעִמְקָה נִתְּתָה זְמַן כְּפָרָה לְכָל תּוֹלְדוֹתֵם בְּהִיּוֹתֵם מְקַרְבִּים לְפָנָיִךְ וּבְחֵי רְצוֹן וְשֹׁעֵר חַטָּאת לְכַפֵּר בְּעִדָּם זְכָרוֹן לְכָלֵם הָיָה תְּשׁוּעַת נַפְשָׁם מִיַּד שׁוֹנְא" (מצודת דוד' מצוה שפז ד"ה ואתה המעיין העמק, 'שלי"ה הקדוש' תורה שבכתב פרשת ראה ד"ה הואיל ואתה).

מחמת קטרוג הלבנה ופגימותה מתגברים 'הדינים' במשך השנה

תחילת הקטרוג של הירח הביא בסופו של דבר לפגמתו (עפ"י 'ילקוט חדש' ערך 'מיתה' אות מט) ביום בו נתלו המאורות כלומר ביום רביעי בשבוע, לכן יום זה לפי רבותינו יכול חלילה לפגוע בתינוקות במחלת 'האסכרה' (גמ' תענית דף כז ע"ב, רש"י בראשית א, יד), כי יש רוח אחת בשם 'פגים' שנבראה בפגימת הלבנה וגם נקראת 'אסכרה' שממונה לפגוע חלילה בילדים ('ילקוט חדש' ערך 'מיתה' אות מט. ועיי"ש כיצד הרוח פועלת ואכהמ"ל) עד גיל שלש עשרה שנה, שנגזרה עליהם מיתה. והוא מתראה לפנייהם כאשר המשתעשעת עמהם עד שחונקת אותם רחמנא ליצלן (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי דף עו ע"ב ד"ה ומשך פגימת הלבנה). ונרמז החולי הזה במה שנאמר "וַיֵּאמֶר אֱלֹקִים הִי מֵאֲרֵת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיָּם וּבֵין הַקְּלָיָה וְהַיָּם לְאֲרֵת וּלְמִוְעָדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים" (בראשית א, ד), "מֵאֲרֵת" – נכתב חסר אות ו' כלשון "מארה" שהוא קללה, משום שחלילה עלולים להיפגע הילדים ביום זה. והיו מתענים בזמן רבותינו בימי רביעי בשבוע שלא פִּגְעַת חוֹלֵי זֶה בִּילְדִים (גמ' תענית דף כז ע"ב, רש"י בראשית א, יד).

ובגלל התגברות הדינים בחצי החודש המתמעט של הירח נהגו לא לשאת אז נשים, כפי שהורו רבותינו "נְהַגוּ שְׂאֵין מִתְחַלְלִין בְּבִי וּבְדִי וְאֵין נוֹשְׂאִים נְשִׁים אֶלָּא בְּמַלְוֵי הַלְּבָנָה" (שו"ע יורה דעה סימן קטט סעיף ג), וגם "נְהַגוּ שְׂלֹא לְשָׂא נְשִׁים אֶלָּא בְּתַחֲלַת הַחֲדָשׁ בְּעוֹד שֶׁהַלְּבָנָה בְּמַלְוָאָה" (נהגה על שו"ע אבן העזר סד סעיף ג). ובפרט לא נישאים בעת 'ליקוי הלבנה'. ואילו בעת מילוי הלבנה 'הדינים' מתמתקים והעת טובה לנישואין (ובני יששכר מאמרי ר"ח מאמר ב 'חודש בחודשו' ד"ה בספר). וזה אחד הטעמים שאין מברכים ברכת 'שהחיינו' בראשי חודשים כאשר רואים את הלבנה בעת חידושה, כי ענין הלבנה בכללותה איננו כולו טוב, שחצי החודש הוא מתמלא ובחצי נחסר לכן הוא 'אֶלְיָהּ וְקוֹץ בָּהּ', כלומר שעל אף יתרונו בחצי המתמלא הרי שבפגימתה נגרמות רעות וצרות. ועל ידי 'הקטרוג' בעת הבריאה נולדה פגימתה, שפעמים תהיה מכוסה ופעמים מגולה, על כן אין מברכים ברכת 'שהחיינו' על הקטרוג הזה (זכר דוד' מאמר שלישי דף עו ע"ב ד"ה ועל פי האמור).

אדם שנולד בשעת 'דין' כאשר הלבנה היא בחיסורה, יכול הדבר להשפיע עליו שחלילה יהיו ימיו מכאובים, בענינות וייסורים – אף על פי שהוא צדיק (וזהו פרשת וישב קפ ע"ב ד"ה אשכחנא וד"ה והוא זמנא וד"ה וכלא בגין) ורק לעתיד יהיה לו מעלה גדולה (זכר דוד' שלישי פרק יג דף סח ע"ב ד"ה יקדים החשיכה). לכן רואים צדיקים בני צדיקים שרע להם, וזה נגרם מ'המזל' שנולדו בחסרון הלבנה (פירוש 'ארץ החיים' על התהלים מזמור לו, כו). וכנגד זה, אם נולד אדם כאשר הלבנה בשלימותה אזי הנשמה שתידבק בו תמצא שלימות בכל, בעושר ובנים ובריאות הגוף. וזה מה שאמרו רבותינו כי 'בנים' 'חיים' ו'מזון' תלויים במזל (וזהו פרשת וישב קפ ע"ב ד"ה אשכחנא וד"ה והוא זמנא וד"ה וכלא בגין). על כן הנולד במילוי הלבנה טוב לו (וטעמי המצוות' על ליקוטי תורה למהר"ח פרשת ואתחן ד"ה בענין

המקרא משנה) וכפי שנרמז בפסוק "כֹּל הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלִיָּה וְזָרְעוֹ לְבָרְכָהּ" (תהלים לו, כו) כלומר כאשר השמש "חוֹנֵן וּמְלִיָּה" ללבנה אז "וְזָרְעוֹ לְבָרְכָהּ" (יארץ החיים' על התהלים מזמור לו, כו). וכך היה עם שלמה המלך שהיה צדיק בן צדיק ונולד במילוי לבנה ולכן זכה לכל (יארץ החיים' על התהלים מזמור עב, א).

ומטעם זה תיקנו כי ביעור החמץ לפני פסח יהיה דווקא ביום י"ד בניסן, משום שביעור החמץ מורה התגברות על 'הקליפות' וחירות מהסטרא אחרא, והזמן המתאים ביותר לכך הוא בשעה שהלבנה נמצאת במילואה שהוא אמצע החודש, ואז הקליפות נחלשות (נקב הישר' פרק צ' ד"ה יואחר כך יראה האדם לעסוק). ולזה נהגו להוסיף לשריפת החמץ גם את חמשת בדי הערבות של ההושענא, ובה רומזים שגם לעתיד לבוא יתבערו וישרפו הקליפות כולם וכעשן יכלו מהרה (ייסוד יוסף' לרבו של מחבר נקב הישר' פרק פח). ומה שאמר דוד המלך בתהלים "יִוָּקַם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִכְפֹּה וְיָרַח בְּלִילָה" (תהלים קכא, ו) כוונתו שהירח עלול גם להזיק לאדם, מצד הסטרא אחרא הבורח מאורו (נקב הישר' פרק ב' ד"ה וכן נוהגים, ייסוד יוסף' פרק ב) הגדול של הירח (ייסוד יוסף' פרק עח ד"ה ובמקום אשר האור גדול) ונחבא ומתכסה (ייסוד יוסף' פרק ב) ונאחז בצלו (ייסוד יוסף' פרק עח ד"ה ובמקום אשר האור גדול). לכן ראוי לאדם לכוון באומר "מוציא נפשו ממקומו ולבנה ממכונו שבתה, ומאיר לעולם פלו וליוֹשְׁבֵי שְׁפָרָא בְּמַדַּת הַרְחָמִים" (מתוך ק"ש בשחרית של שבת) שלא יזיקו המאורות ובפרט הירח שעל ידי כך יכול להזיק (ייסוד יוסף' פרק ב, נקב הישר' פרק ב' ד"ה וכן נוהגים).

בעקבות מיעוט הלבנה ניתן לחיצונים רשות לשלוט בעולם

הירח התמעט ביום הרביעי בו נתלו המאורות (ישער החצרי' לר' דוד בן שמעון סימן נו בשם הרב יחלת בנימין) ועל ידי מיעוטו התחזקה 'הקליפה' מאוד מאוד (מעבר יב' חלק מנחת אהרן פרק ב), כפי שנרמז בחסרון האות ו' בתיבה "המְאֹרֶת" שבפסוק "וַיַּעַשׂ אֱלֹקִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים" (בראשית א, טו) והוא לשון 'מארה' כלומר קללה (יארץ החמה' על זוהר פרשת וישלח דף קסט ע"ב ד"ה עבירותיה מהרא"ג). וניתן אז לחיצונים רשות לשלוט ובכללם לשדים למזיקים ולרוחות הטומאה – שהם רשאים לעלות ולשוטט בעולם ולהשטין על בני אדם (זוהר פרשת וישלח דף קסט ע"ב ד"ה ויותר יעקב), ומאז והלאה לחיצונים היתה אחיזה במקצת בכל הנבראים (יחלת בנימין' על טעמי המצוות תחילת מצוה קלח ד"ה ועד מעלה מפורסמת), ומכוח זה גם בא חטא אדם הראשון ובאה מיתה ואבלות לעולם (מעשה רוקח' על המשניות לר' אלעזר רוקח תחילת מסכת מועד קטן דף מט ע"ב ד"ה מסכת זו נקראת). וְרָמְזוּ לְזוֹהֵמָא שְׁנֵי מַצְוֵי בִּירַח הוּא הַכְּתָם שֶׁנִּמְצָא בּוֹ וְאֵינּוּ זֶה מִמֶּנּוּ לְעוֹלָם (רקנאטי פרשת מצורע ד"ה ואשה כי תהיה זהב. אמנם ראה 'מצודת דוד' להרד"ב מצוה קכא ד"ה יר' מנחם כתב' שכתב לדחות דבריו וטעמו ונימוקו עמו).

מכוח קטרוג הירח והתמעטותו התהוו 'הקליפות' בעולם (מעשה רוקח' על המשניות לר' אלעזר רוקח תחילת מסכת מועד קטן דף מט ע"ב ד"ה מסכת זו נקראת) ונמשך למטה קטרוג הקליפות ויצר הרע היורד ומחטיא ועולה ומקטרג (מעשה רוקח' על המשניות מסכת ראש השנה דף מא ע"ב ד"ה ועתה נתן ה' בלב) ולולא שהתמעט הירח לא היה להם מקום לשלוט ולהתקיים, כי המיעוט הזה הוא זה שהביא לקיומו של "הצד האחר" (יתולעת יעקב' חלק סתרי ר"ח ותפילותיו דף לג ע"ב). ובשנה שהיא מעוברת כלומר שיש בה חודש נוסף, יש יותר סכנה רוחנית כי הצורך לעיבור הגיע מחמת קטרוג הירח והתמעטותה, שהחמה והירח נבראו שוים במהלכם, ואחרי הקטרוג אין מהלך הירח והשמש שווה וצריך לעשות עיבור להשוות את י"ב חודשי שנת הלבנה עם שש"ה ימים של ימות החמה. ולכן בשנה מעוברת שולט היצר הרע בתגבורת עצומה לקטרג על האדם ולהחטיאו מכוח הקטרוג הראשון של הירח. וכנגד זה יש מוסיפים לבקש בתפילת מוסף של ראש חודש בשנת העיבור "למחילת חטא ולסליחת עוון ולכפרת פשע" (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי פרק יג דף עב ע"א ד"ה ובשלי"ה איתא).

מלאך הס"מ יודע שיש שליטה לחיצונים מחמת מיעוט הירח, לכן כאשר הוא בא להיאבק עם יעקב אבינו באותו הלילה שבו נאמר "וַיִּנְיָרְתָּ יַעֲקֹב לְבָדוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֹלֹת הַשָּׁחַר" (בראשית לב, כא), הוא בא דווקא באותו הלילה שבו נבראו המאורות ונתמעטה הלבנה (ילקוט חדשי' ערך יעקב דודר שבימיו אות טו) הוא יום רביעי בשבוע (עפ"י יחלת בנימין' על טעמי המצוות תחילת מצוה קלח ד"ה ועד מעלה מפורסמת), כי כוונתו היתה שכשם שיש שליטה (ילקוט חדשי' ערך יעקב דודר שבימיו אות טו) לסטרא אחרא (זכר דוד' מאמר שלישי פרק יז ד"ה ע"ב ד"ה ויעקב אבינו ע"ה) ול'חיצונים' מחמת מיעוטו כך הוא יבוא וישלוט על יעקב אבינו (ילקוט חדשי' ערך יעקב דודר שבימיו אות טו). ויעקב נשאר אז לבדו ולא היה מישהו אחר עמו, על אף שאין לאדם לצאת יחידי בלילה וכל שכן בלילה שנבראו בו המאורות והלבנה חסרה כפי שנרמז בפסוק "שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים" (בראשית א, טו) חסר אות ו' והוא לשון קללה. והס"מ קטרג אז על יעקב אבינו וביקש להאבידו מן העולם, רק זכותו של יעקב היתה גדולה ולא היה יכול לו (זוהר פרשת תולדות דף קמו ע"א ד"ה תא חזי זכותה דיעקב).

וכך גם כל שאר הצרות שבאו לעולם היו מחמת פגימת הלבנה (יאמרי נועם' פרשת מטות מסעי ד"ה וידבר משה אל ראשי המטות). לכן יש אנשי מעשה שנוהגים להתענות כל ערב ראש חודש בשביל מיעוט הירח (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי פרק יג דף סח ד"ה יקדים החשיכה' בשם הרב פרי חדש בסימן תיז) ויום זה נקרא יום כיפור קטן לפי שיש בו כוח לכפר על עוונות החודש (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי פרק יג דף סח ד"ה יקדים החשיכה' בשם הרמ"ק) וגם יש בו כוח להציל את התינוקות מלמות חלילה במחלת האסכרה (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי פרק יג דף סח ע"ב ד"ה והתענית והתשובה), שנשלט על ידי רוח אחד ששמו 'אסכר' (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי פרק יג ע"ב ד"ה ומשך פגימת הלבנה). ואז ראש חודש נעשה מעין יום דין שבו נסלה ומתכפר לאותם הילדים. לכן על אף שישראל אומרים הלל בראש חודש הם לא אומרים בו 'הלל שלם', כי לא אומרים 'שירה גמורה' בימים שהם 'ימי דין' עבורם, בדומה לראש השנה ויום הכפורים (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי פרק יג דף סח ע"ב ד"ה ואחד מן הטעמים).

כאשר הלבנה היא במילואה היא נקראת 'לבנה' וכאשר חסרה ופגומה היא נקראת 'ירח' (ילקוט תורה' להארי"י ז"ל זאת הברכה ד"ה גרש ירחים). לכן 'הירח' נקרא גם בלשון רבים 'יָרְחִים' כמו שנאמר "וּמִמְּנֵגְדָּ תְּבוֹאֵת שְׁמֶשׁ וּמִמְּנֵגְדָּ גְרֵשׁ יָרְחִים" (דברים לב, יד) משום שהירח שונה בכל לילה מהלילה הקודם. אך לעומתו 'הלבנה' לא נקראת בשום מקום בלשון רבים 'לבנים', לפי שהיא נקראת בשם זה רק כאשר היא במילואה פעם בחודש (עפ"י יקול בוכים' לר' אברהם גלאטי דף מ ע"ב). וזה מה שהתפלל דוד המלך "לְשַׁלְּמָה אֱלֹקִים מִשְׁפָּטֶיךָ לְמַלְאָךְ תָּנוּ וְצִדְקָתְךָ לְבָנִי מְלֹךְ" (תהלים עב, א), שביקש ברוח הקודש על בנו שלמה כי "יִפְרַח בְּיָמָיו צְדִיק וְרַב שְׁלוֹם עַד בְּלֵי יָרַח" (תהלים עב, ז), כלומר שבימיו יהיה הירח במילואו ועל כן לא יקרא 'ירח' אלא 'לבנה' (ילקוט תורה' להארי"י ז"ל זאת הברכה ד"ה גרש ירחים). וכך אכן היה שבימיו של שלמה המלך היתה הלבנה עומדת במילואה (זוהר פרשת ויחי דף רכג ע"א ד"ה דתניא כתיב ותרב, יחד לאברהם' מעין שביעי נהר כח ד"ה ועתה נאמר) כמו שהיה בדרך נס בשעת קבלת התורה (עפ"י ילקוט דוד' פרשת כי תשא ד"ה יקשה אמאי מת יהושע' בשם מהר"י אשכנז).

על ידי 'ברכת הלבנה' מסירים מהלבנה את כוחות החיצונים

על ידי 'ברכת הלבנה' ניתן לבטל את כל הרעות שמוֹרָה כוכב הלבנה (יבני יששכר' מאמרי ראש חודש מאמר ב' 'חודש חודש' ד"ה בספר דבש לפי) ועל ידה מתגברת הקדושה ובורחת 'הקליפה' (אגרא דכלה' פרשת מסעי ד"ה ויסעו מרעמסס). ונהגו על פי דעת המקובלים לברך את ברכת הלבנה רק לאחר שעברו שבעה ימים

מחידושה, משום שכוחות החיצונים עדיין דבקים בה בשבעת הימים הראשונים, ואחר כך הם נפרדים ממנה (מגיד מישרים' מגילת שיר השירים ד"ה ואין מברכים, "מדרש תלפיות" ענף ברכת הלבנה ד"ה ואין מברכים' בשם המגיד מישרים). **ומברכים רק בימי מילואה של הלבנה ולא בימי חסרונה. ובפרט נכון לברך במוצאי שבתות שאז כוחות החיצונים מתעוררים, ועל ידי ברכת הלבנה מסירים אותם מהלבנה.** ואם במוצאי שבת לא התכסתה הלבנה בעננים (מגיד מישרים' מגילת שיר השירים ד"ה ועל ידי ברכת הלבנה) והיא זכה וברה (ויזכר דוד' מאמר שלישי פרק יז דף עז ע"ב ד"ה ומכאן תבין) וברכו עליה, זה סימן להצלחה באותו חודש. אך אם רצו לברך במוצאי שבת ולא ברכו מחמת כיסויה, הרי זה סימן פחות מוצלח (מגיד מישרים' מגילת שיר השירים ד"ה ועל ידי ברכת הלבנה) לאותו החודש (ויזכר דוד' מאמר שלישי פרק יז דף עז ע"ב ד"ה ומכאן תבין).

אומרים בנוסח ברכת הלבנה "תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו כפאָן" שלוש פעמים **ישר והפוך** (מגיד מישרים' למלאך המגיד של ר' יוסף קארו בחלק מגילת שיר השירים ד"ה תפול עליהם אימתה), וכן **"כִּשְׁמֵי שָׁאֲנֵי רוּקָד כְּנָגְדָה יָכוֹל לָגְזֹעַ בְּךָ בָּךְ לֹא יִכְלֹוּ כָּל אוֹיְבֵי לָגְזֹעַ בִּי לְרַעְהָ"** — שהכל רומז על ביטול הקליפות והסטרא אחרא (ישער התפילה' למחבר ספר 'באר מים חיים' שער השמיני פרק טו ד"ה ועל כן הנה). **וכן נוהגים לנער את שולי הבגדים לאחר 'ברכת הלבנה' בשביל להבריח את החיצונים הנעשים מקטרוג הלבנה, והאר"י ז"ל היה נוהג לנער את כנפות הטלית קטן (כפרי עץ חיים' להאר"י ז"ל שער ראש חודש פרק ג ד"ה נהגו לנער שולי בגדיו, י"פ החיים' לר' חיים פאלאני סימן לה אות כב).** **וכל זה מחמת שבקנאת החיצונים בברכה הזו הם באים בסוף הברכה להיאחז בשולי הבגד ששם מקום אחיזתם, ועל ידי שמנערים את הבגד דוחים אותם** (בין יהודיע' לר' יוסף חיים מחבר 'בן איש חי' סנהדרין דף קב ע"ב ד"ה הוות). **ואפשר שמחמת אותם 'חיצונים' מנעמים מלהביט בלבנה ככל הניתן, למעט קצת קודם ברכתה** (ראה מקור המנהג בשו"ש סודות' לתלמיד הרמב"ן אות שמז) **ובשעה שהיא מתחדשת דווקא** (יתורת נתן וליקוטים ממחרון' דף נ' ע"א ד"ה שלא להסתכל).

וזה הטעם שאומרים בסוף ברכת הלבנה שלוש פעמים "שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם", כנגד קטרוג הלבנה שאי אפשר לשני מלכים בכתר אחד ומתפללים על השלום, שלא יהיה יותר קטרוג בעולם (ישער הכוונות' דרושי סדר שבת דרוש א' ליל שבת). **ולכן אומרים "שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם" בלשון רבים, אף אם האדם מתפלל יחידי, לפי שהוא מכוון כנגד שני הכוכבים החמה והלבנה (ליקוטי מהר"י ח"ב סדר ר"ח דף ק' ע"א אלהי רבה או"ח תכז, ד). ובהו מפיסיס את הלבנה עצמה על שהתמעטה על ידי שמזכירים לה בברכה שהיא עתידה להתחדש ולחזור למעלתה הראשונה בימי בראשית, ואז כבר לא יתקיים הקטרוג על החמה כפי שהיא קטרגה בראשית הבריאה ש"אי אפשר לשני מלכים בכתר אחד", אלא רק יהיה "שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם" בין הלבנה לבין החמה (ויזכר דוד' מאמר שלישי דף ע"א ד"ה וברכת הלבנה). וכן ברכת הלבנה נקראת 'הקבלת פני השכינה' כפי שאמרנו עליה רבותינו "אֶלְמָלְךָ לֹא זָכוּ יִשְׂרָאֵל אֶלְמָלְךָ לְהִקָּבֵל פְּנֵי אֲבֵיהֶם שְׁבַשְׁמֵימִים כָּל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ דָּיִם" (ראה 'ליקוטי שמעוני' שמות רמז קפט ד"ה אמר רבי יוחנן), **כי על ידי ברכה זו מפיסיס את הלבנה על אשר התמעטה, ובהו עושים מלאכת שמים שאנחנו מפיסיס אותה במקומו יתברך שמו, וזה דורון לו יתברך מאתנו** (מחברת הקודש' לר' חיים ויטאל שער ראש חודש דף מד ע"א טור ב' ד"ה ליקוטים).**

וקבלה היא בידנו שהאומר את 'ברכת הלבנה' מובטח לו שלא ימות באותו החודש (ויזכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי דף עז ע"ב ד"ה ומכאן תבין) **ואין הוא צריך לדאוג מכך, היות שיצא מכוון מיעוט הלבנה** (מאור עינים' פרשת בראשית ד"ה והנה אף שכעת, 'סגולת ישראל' מערכת ל ערך לבנה) **וזכות המצוה מגנה עליו** (סגולת ישראל' מערכת ל ערך לבנה) **ואותיות 'מארת' בפסוק "שְׁנֵי הַמְאֲרֹת הַגְּדֹלִים" (בראשית א, טו) הרומזות לקללה, נהפכות ל'אֲמַרְתָּ ה' צְרוּפָה מִגֵּן הוּא לְכָל הַחַסִּים בּוֹ" (תהלים יח, לא) בשעה שהלבנה מתוקנת ומאירה, ויכולה להגן מכל מיני משחית ומכל מיני פורענויות השולטים ומשוטטים בעולם בסבת מיעוט להיות להם לצנינה ומגן** (ויזכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי דף עז ע"ב ד"ה וכשהלבנה מתקנת). **והכוונה היא דווקא להצלחה במיתה בידי אדם שהוא בעל בחירה, אך לא במיתה על ידי דברים טבעיים** (סגולות ישראל' בהקדמת המחבר בשם ספר 'הבית'?). **ועל כן טוב מאוד לברך את הלבנה קודם יציאה לדרך, שהיא סגולה להינצל מסכנה** (נפלאים מעשי' לר' אברהם חמוי מערכת ב אות ט ברכת הלבנה, יזכר דוד' מאמר שלישי פרק יז דף עז ע"ב ד"ה ומכאן תבין), והיה מעשה באחד שניצל מיד הליסטים שביקשו להורגו, על ידי שנתנו לו זמן שיברך ברכת הלבנה (ויזכר דוד' מאמר שלישי פרק יז דף עז ע"ב ד"ה ומכאן תבין).

לעתיד לבוא תחזור הלבנה לאורה הגדול ויתבטלו כל החיצונים

עתידי ה' להשיב את הלבנה לאורה המקורי שנאמר "וְהָיָה אֹרֶחַ הַלְבָנָה כְּאֹרֶחַ הַחֲמָה" (ישעיה ל, כו) (מדרש תלפיות) ענף ייחוד ד"ה ביום הוא יהיה, 'מעשה רוקח' על המשניות לר' אלעזר רוקח מסכת ראש השנה דף מא ע"ב ד"ה ועתה נתן ה' בלבני), **כלומר שתחזור לקדמותה** (מעשה רוקח' על המשניות לר' אלעזר רוקח תחילת מסכת מועד קטן דף מט ע"ב ד"ה מסכת זו נקראת) **כמו שהיתה קודם מיעוטה** (ותולעת יעקב' סוד ברכת הלבנה דף לד ע"א). **וכך יהיה אור הלבנה משמש יחד עם אור החמה** (בהקדמה לספר 'סימכת חכמים' לר' נפתלי כץ דף יט ע"א טור ב) **ולא יהיה עוד ריב של הלבנה עם השמש כי תתמלא פגיומה ולא תתמעט עוד, והיא תקרא בשם 'לבנה' ולא 'ירח'** (יקול בוכים' לר' אברהם גלאנטי דף מ' ע"ב). אז גם השעיר המוקרב בראש חודש לא יהיה יותר לכפרה (נפתח עינים' להחיד"א על מסכת שבועות גמ' דף ט ע"א ד"ה 'אמר ריש לקיש' בשם מהר"י זאב) **כי יתבטל הטעם שהיו מקריבים אותו על מיעוט הירח** (ויזכר דוד' מאמר שלישי פרק טו ד"ה אף שאין עמנו), **ויעלה רק ל'רצונו' כפי שמבקשים לעתיד לבוא "מְזַבְּחָהּ בְּצִיּוֹן תִּכְוֶן וְעוֹלַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִעְלָה עָלָיו וְשַׁעֲרֵי עֲזֵימָה נִעְשָׂה בְּרַצּוֹן"** (מתוך תפילת מוסף של ראש חודש) (נפתח עינים' להחיד"א על מסכת שבועות גמ' דף ט ע"א ד"ה 'אמר ריש לקיש' בשם מהר"י זאב).

באותה העת יחזור הלבנה והחמה להשתמש ב'כתר אחד' כבתחילת הבריאה (מדרש תלפיות) ענף ייחוד ד"ה ביום הוא יהיה) **להאיר יחד כולם גדולים, שכל מה שהיה בתחילה הוא שיהיה לעתיד לבוא, כך שהעולם יחזור לאיתנו הראשון** (ויזכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי דף עז ע"א ד"ה ואף שאין עמנו) **ויתבטל לגמרי הלילה ויהיה בו רק אור יום שנאמר "וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא וְיָדַע לְה' לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה וְהָיָה לְעַתְּ עַרְבַּ וְיָהֳ אֲוֶר"** (וכריה יד, ו - ז) (תפירת יהונתן' בראשית א, יד - טו ד"ה ורש"י פירש) **ואז יתבטלו כל 'הקליפות' והחיצונים** (ישעיה ח, ה) **ויחיו המתים** (בהקדמה לספר 'סימכת חכמים' לר' נפתלי כץ דף יט ע"א טור א וטור ב) **ראש השנה דף מא ע"ב ד"ה ועתה נתן ה' בלבני) ולא יהיה עוד יצר הרע בעולם** (מעשה רוקח' על המשניות לר' אלעזר רוקח מסכת בעלי המומים, ותבטל המיתה מן העולם כי 'בִּלְעַ הַמְּוֹת לְנֹחַח" (ישעיה כה, ה) **ויהיה ה' אחד ושמו אחד** (ירקנטאי' פרשת בראשית ד"ה ויעש אלוקים את שני) **במהרה בימינו, אמן.**

<p>התלון גם להבליח יהודית בת ורדה רוזיטה הי"ד וכל בני משפחתה</p> <p>הפעל העלון השבוע לזכות התון בקרוב על ידו משו של מחבר העלון</p> <p>שמואל בן אולנה הי"ד שה' יתברך זכה אותו לתיקום בקרוב בית נאמן בישראל בזכות תמיכותו ועזרתו בהפצת העלון</p>	<p>תיקו משו שיוני תש"ס יוסף בן קרן הי"ד שזכה לתיקום בית נאמן</p> <p>העלון מופץ להצלתו של יוסף יצחק בן עליה הי"ד</p> <p>העלון גם לזכרה של בנימין בן שרה במקום משב ובנתני!</p>	<p>הפעל העלון גם לזכרתם של יעל בת שירה אשרת הי"ד עליה בת אשרת הי"ד יובת בן שירה אשרת הי"ד אליהו בן שירה אשרת הי"ד</p> <p>הפעל גם לזכרתם של טליה אסתר בת אלינו הי"ד שירה בת אילנה זכרת לזכרתם של שני הילדים שלמה מבורה</p>	<p>העלון גם לזכרה של ציונה שושנה בת חנה כבוזן אליהו בן גולברג הי"ד</p> <p>הלימוד בעלון השבוע הוא לזכרת הערה שירה בת מוריה הי"ד</p> <p>העלון גם לזכרתם של שלמה של מרים בת רבקה</p>	<p>העלון גם לזכרתם של מיכל בת סול הי"ד אורן יוסף ושמעון חיים</p> <p>העלון גם לזכרתם של רבקה בת חנה הי"ד רמיזה שלמה בבראית</p> <p>העלון מופץ לזכרתם של שרה שושנה דבורה בת ריו הי"ד</p>	<p>העלון מופץ גם למעלה משנת הרבנות הדתית אשת חברי עליה בת יפה הי"ד ת.צ.ב.ה.</p> <p>העלון גם למעלה משנת: אליהו בן ג'יט ז"ל ת.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון מופץ גם למעלה מיום היום והדפוס את העלון לזכרת הרבים עמרים בן אסתר - ת.צ.ב.ה.</p> <p>העלון גם למעלה משנת: רחל בת גרשון ושרה - יובת בן משה ז"ל, ברטה בתיה בת מאיר ז"ל, חיים בן ליוב ז"ל, מרים בת שמואל ז"ל</p>	<p>העלון מופץ לזכרתם של גדליה בן רבקה הי"ד</p>
--	---	--	--	--	--	---	---